

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Concilivm Grateleanvm, Ab Athelstano Rege Anglorvm habitum, circa
annum Domini DCCCCXXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

ANNO
 CHRISTI
 928.

CONCILIVM GRATELEANVM,
 AB ATHELSTANO REGE ANGLORVM
 habitum, circa annum Domini DCCCCXXVIII.

*In quo leges plurimæ, cum ciuiles tum ecclesiasticæ, statuuntur:
 prætermittis vero illis, collector has concinnauit.*

TITVLI CAPITVLORVM.

I. <i>De decimis reddendis, paupere alendo, & elemosyna e regiis prædiis annuatim eroganda.</i> Ll. Sax. in procemio. Iorn. cap. 1.	bus. Ll. Sax. cap. 23. Iorn. cap. 30.
II. <i>De irruptione in ecclesiam.</i> Ll. Sax. cap. 5. Iorn. cap. 10.	VI. <i>De rerum emptione in die dominica.</i> Ll. Sax. cap. 24. Iorn. cap. 32.
III. <i>De sagis.</i> Ll. Sax. cap. 6. Iorn. cap. 11.	VII. <i>De peierantibus.</i> Ll. Sax. cap. 25. Iorn. cap. 34.
IV. <i>De monetariis.</i> Ll. Sax. cap. 14. Iorn. cap. 20.	VIII. <i>De his leges non exequentibus.</i> Ll. Sax. cap. 26. Iorn. c. 33.
V. <i>De ordalio se sistere spondenti-</i>	IX. <i>De legum latoribus & loco.</i> Ll. Sax. cap. vlt. Iorn. cap. 35.

CAPITVLA.

I.

EGO Æthelstanus rex, ex prudenti Vlfhelmæ archie-
 piscopi aliorumque episcoporum meorum consilio,
 summopere iis omnibus qui in ditione nostra sunt præfe-
 ctis per sacrosancta Dei omniumque sanctorum numina,
 & pro mea in eos beneuolentia, mando & præcipio, vt
 præ ceteris iustas ex meo ipsius proprio, ac debitas pen-
 dant tam viuorum animalium, quam annuorum terræ
 prouentuum, decimas: id quod singuli episcopi, senato-
 res, præpositi præterea nostri faciunt. Episcopi autem, &
 præpositi nostri omnes qui sedent in alios iudices, sub ea-
 dem formula iudicia exercent, atque hæc omnia ad eum
 quem in hoc condiximus diem (festum scilicet Ioannis
 Baptistæ capite truncati anniuersarium) conficiunt.

Porro autem nobiscum cogitemus, atque animo dili-
 genter expendamus, quod Deo dixerit pater excelsus Ia-
 cob: *Decimas meas & hostiam pacificam offeram tibi:* & quod Gen. 28.
 Dominus in euangelio fatus est: *Omni dabitur habenti,* & Matth. 25.

is abundabit. Recolamus præterea quæ in hoc ipso minaciter scripta sunt libro: *Si decumas dare noluerimus, sola nobis remanente decima, nouem detrahentur partes.* Sermone etiam admonemur diuino terrenis cælestia, & caducis his nostris æterna illa promereri. Quandoquidem igitur audistis quid Dominus iubeat, quidque nos exequi debeamus, ea mihi vos tantummodo comparetis velim, quæ iuste ac legitime parare possitis. Neque enim mihi ad vitæ vsum quidquam iniuste acquiri cupiuerim. Etenim cum ea ego vobis lege vestra omnia benigne largitus sim, vt mea mihi vos itidem concedatis prospicitote sedulo, ne quis vestrum, neve eorum aliquis qui vobis paruerit, offensionem aut diuinam aut nostram concitetis.

Rex iusta tantum a subditis poscit.

Præpositi singuli singulos alant pauperes.

Ego Æthelstanus rex clare omnibus qui in ditione nostra sunt præpositis significo, me ex Vlfhelmæ archiepiscopi aliorumque episcoporum & seruorum Dei consilio, ad expianda peccata mea statuisse, vt præfectorum quisque Anglum vnum (si quidem eiusmodi quis inter eos fuerit) cibo sustentet, si non fuerit, aliunde quæsito ad hunc modum victum subministret. Ex binis singulis villis meis quæque dantur mense, amphora farinæ vna, porci perna vna, aut quatuor denariis æstimandus aries, atque in singulos annos operimenta corporis. Libertate insuper mulctatum vnum aliquem pristina restituito libertati. Atque hæc omnia pro Dei in nos omnes misericordia, nostraque in eos beneuolentia, præsentis illius regionis episcopo funto. Quin si præpositorum quisquam hoc sciens prætermiserit, triginta mulctator solidis, eaque inter opidi illius, in quo fuerit hoc prætermisum, egentes præsentis episcopo mulcta distribuitor.

Et seruum liberent.

II.

Si quis ipsa triplicis ordalii sententia in fanum irrupisse conuincatur, is, prout in libro habetur iudiciali, compensato.

III.

Sagæ, mulieres barbara factitantes sacrificia, aut pestiferæ, si cui mortem intulerint, neque id inficiari poterint, capitis pœna esto. Sin omni se criminis suspitione liberare conantes, ipsa triplicis ordalii sententia in reas referantur, 120. dies in carcerem coniciuntor: quibus peractis,

ANNO
 CHRISTI
 918.

120. solidorum numeratione earum eas cognati custodia liberanto, atque cognatis interfecti iustam capitis eius æstimationem pendunto. Illæ vero se id genus sceleris in posterum non perpetraturas esse fideiussores adhibento. Eadem habetor incendiariorum ratio, & eorum omnium qui a iuris seueritate prædones vindicare studuerint. Imo si quis furem liberare contenderit, et si quidem nemini vulnus imprefferit, regi tamen eo nomine 120. solidos numerato.

IV.

Præterea autem statuimus, vt vnus per omnem ditio- nem nostram atque idem sit nummus, eumque nemo ex- tra opidum cudito. Atqui si monetariorum quisquam nummos corruperit, ei manus scelere violata præciditor, atque nummaria conspicienda fabricæ affigitor. Sin num- mi adulterati postulatus aliquis criminis suspicionem di- luere voluerit, candentis ferri quæstione manum sceleris puram atque immunem ostendito. Quin si ipsa ordalii sententia reus extiterit, ita vti antea a nobis dictum est fiat.

Cantuariæ monetarii septem sunt, quorum quidem quatuor regi, duo præfuli, ac vnus cœnobiarchæ deserui- to. In ciuitate Roffensi tres sint: regis duo, tertius episco- pi. Londini sint monetarii octo, Vintoniæ sex, in vico Levvisio duo, in vico Aastingo vnus, Cicestris vnus sit, Hamtonæ duo, Vverhamiæ duo, Excestriæ totidem, Schafesbyriæ duo, ad aliud quodque opidum moneta- rius vnus esto.

V.

Qui se ordalii quæstione examinandum obtulerit, tri- duo quam id sit aggressurus, sacerdotem, vt is sacra de more peragat, adito, atque interim pane, sale, aqua, & oleribus tantummodo vescitor, Missæ præterea illis ipsis diebus interesto, munusque suum offerito. Sub ipso autem quo est ordalium ingressurus die, panem eucharisticum sumito, ac iureiurando se illius de quo appellatur sceleris purum minimeque conscium iurato. Tum si aqua gelida faciunda est quæstio, ad sesquiulnam funis in aquam mer- gitor. Sin ferro fiat cadenti, per continuum triduum ob- signanda non resignetur manus. Accusator autem, quem-

Concil. Tom. 25.

D

admodum de accusato antea a nobis dictum est, iureiurando interposito criminationem persequitor, vterque etiam iussu Dei ac sacerdotis ieiunato, nec pluribus quam duodecim alteruter stipatus aduenito: quin si accusatus pluribus eo comitatus accesserit, perinde sit (ni illi discedant) atque is in iudicio cecidisset.

VI.

Si quis testato rem aliquam mercatus fuerit, quam alius deinceps quisquam suam esse contenderit, eam venditor præstet, atque in se recipiat, siue is seruus, siue ingenuus fuerit.

Die autem dominico nemo mercaturam facito: id quod si quis egerit, & ipsa merce & triginta præterea solidis mulctator.

VII.

Si quis falsum iurasse conuictus fuerit, ei postea non modo non creditor, verum sacra is etiam prohibetor sepultura, nisi quidem illius in qua is degit diocesis episcopus, data ei in mandatis omnia modeste confecisse illum significarit. Episcopum autem loci illius sacerdos, num alter animo libenti corrigi sese atque emendari patietur, intra triginta dies certiore facito: id quod ni fecerit, episcopum penes pœnæ arbitrium esto.

VIII.

Porro autem si præpositorum quisquam mandata hæc nostra exequi noluerit, aut in administratione sua fuerit remissior, suæ in regem contumaciæ pœnas luito, atque rex seueriorem alium in hoc munere substituet. Mulctæ autem capiendæ munus eius loci in quo degit præpositus episcopo imponimus. Si quis denique iussa ac scita hæc nostra contempserit, pendito primo libras quinque, secundo proprii capitis æstimationem dato, tertio, si deliquerit, fortunis suis omnibus mulctatus nostri omnium amicitia priuator.

IX.

Decreta actaque sunt hæc omnia in celebri Grateleano Concilio, cui Vvlfhelmus interfuit archiepiscopus, & cum eo optimates ac sapientes ab Athelstano euocati frequentissimi.

ANNO
CHRISTI
918.

LEGVM ECCLESIASTICARVM

ATHELSTANI REGIS PRISCA VERSIO
iuxta codices manuscriptos regium & Iornalensem,
multa quæ in Saxonico desiderantur exemplari pro-
ferentes, ac seorsum alias discrepantes.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. <i>De decimis sôlicite reddendis, &c.</i> Ll. Sax. in proœmio. Iorn. cap. 1.	VIII. <i>De forma ordalii celebrandi.</i> Desideratur in Sax. & Iorn.
II. <i>De censu ecclesiæ, quem circifceatum vocant, reddendo.</i> Ll. Sax. & Iorn. c. 2. in proœmio.	IX. <i>Vt negotiatio non fiat die dominica.</i> Ll. Sax. cap. 24. Iorn. cap. 32.
III. <i>Vt singuli regis præpositi singulos alant pauperes, &c.</i> Ll. Sax. cap. 3. Iorn. cap. 3.	X. <i>De peierantibus.</i> Ll. Sax. cap. 25. Iorn. cap. 34.
IV. <i>De infractione ecclesiarum.</i> Ll. Sax. cap. 5. Iorn. cap. 10.	XI. <i>De officio episcopi, & quid pertinet ad officium eius.</i> Ll. Sax. o. Iorn. cap. sequenti.
V. <i>De sagis & veneficis.</i> Ll. Sax. cap. 6. Iorn. cap. 11.	XII. <i>Quod omni die Veneris pro rege & populo cantandi sunt 50. psalmi.</i> Concil. Exon. in Ll. Sax. cap. 3. Iorn. cap. 6.
VI. <i>De monetariis & cursoribus.</i> Ll. Sax. cap. 14. Iorn. cap. 20.	XIII. <i>De vveris & vvergildis, id est capitum æstimationibus.</i> Ll. Sax. cap. vltimo. Iorn. cap. sequenti.
VII. <i>De preparatione aggredientis ordalium.</i> Ll. Sax. o. Iorn. cap. 31.	

CAPITVLA.

I.

EGO Adelstanus rex consilio Vulfelmi archiepiscopi mei, & aliorum episcoporum meorum, mando præpositis meis omnibus in toto regno meo, & præcipio in nomine Domini & sanctorum omnium, & super amicitiam meam, vt in primis reddant de meo proprio decimas Deo, tam in viuenti capitali, quam mortuis frugibus terræ. Et episcopi mei similiter faciant de suo proprio, & aldermanni mei, & præpositi mei. Et volo vt episcopi & præpositi mei hoc indicent omnibus qui eis parere debent: & hæc ad terminum expleant quem eis ponimus, id est decollatio sancti Ioannis Baptistæ.

Cogitemus quid Iacobus pater dixit Deo: *Decimas & Genes. 28. hostias pacificas offeram tibi.* Et Dominus ipse dicit in euangelio.
Concil. Tom. 26.

D ij

Math. 25.

gelio: *Omni habenti dabitur, & abundabit.* Recolendum quod que nobis est quam terribiliter in libris positum est: *Si decimam dare nolumus, aut auferantur nobis nouem partes, & decima sola relinquatur.*

ANNO
CHRISTI
918.

II.

Et volo vt cyricseatta reddantur ad illum locum cui recte pertinent, & inde gaudeant in ipsis locis qui hæc dignius erga Deum & nos volunt deseruire. Hortatur nos sermo diuinus æterna cum terrenis, cælestia cum caducis promereri. Nunc auditis quid in Deo præcipiam, & quid complere debeatis. Facite etiam vt mihi mea propria cupiatis, quæ mihi recte poteritis acquirere. Nolo aliquid iniuste mihi conquiratis: sed omnia vestra concedo vobis eo tenore quo mihi mea similiter exoptetis. Cauete simul & vobis, & eis quos admonere debetis, ab ira Dei & transgressione mea.

III.

Ego Adelstanus rex notifico præpositis meis omnibus in regno meo, quod consilio Vvolfelmi archiepiscopi mei, & omnium episcoporum meorum & Dei ministrorum, ad remissionem peccatorum meorum, & acquisitionem vitæ æternæ, volo vt pascatis omni via pauperem vnum Anglicum indigentem, si sit ibi, vel alium inueniatis. De duabus Nith-firmis detur eis singulis mensibus ambra plena farina, & vna perna, vel vnus aries qui valeat quatuor denarios, & casei quatuor: & in tertia die pasce triginta denarii ad vestitum duodecim mensium vnoquoque anno. Et liberetis vnum *uivre theovne*, id est, forisfactum seruum. Et hoc totum peragatur in misericordia Dei, & amicitia mea, sub testimonio episcopi in cuius episcopatu sit. Et si præpositus hoc superteneat, emendet 30. sol. & diuidatur hæc pecunia per testimonium episcopi pauperioribus qui in ipsa villa erunt vbi hoc non fuit executum.

IV.

Et de infracturis ecclesiarum, si quis reus appareat in triplici ordalio, emendetur sicut iudicialis liber dicit.

V.

Decreuimus etiam de sortilegis, & liblacis, & sortem dantibus, si hominem occidant, & negare non possint, vitæ suæ culpa iudicentur. Si pernegare velint, & in triplici or-

ANNO
 CHRISTI
 928.

dalio culpabiles inueniantur, sint centum viginti noctibus in carcere, & cognatio earum educat eas, & emendetur regi centum viginti solidis, & occisum hominem reddant parentibus suis, & eant eis in plegium, quod super iis abstineant in æternum.

VI.

Placuit nobis vt vna moneta sit in toto regni imperio, & nullus monetet extra portam. Si monetarius reus fuerit, amputetur ei manus, & ponetur sub monetæ fabricam. Si inculpatus sit, & se purgare velit, eat ad ferrum calidum, & allegiet manum ad caniferam quod non falsum fecit. Si in ordalio reus fuerit, fiat ei quod supradictum est. In Cantuaria sunt octo monetarii regis, quatuor episcopi, tres abbatis: & in Roucestria tres regis, duo episcopi. In London octo, in Vvinton sex, in Levves duo, in Hastingecestria vnus, in Scheastbury duo, in Oxonia duo, & in aliis burgis.

VII.

Si quis iudicium ferri vel aquæ vadiauerit, accedat ante tribus noctibus ad presbyterum qui sanctificare debet eum, & pascat se pane, & sale, & aqua, & herbis, & audiat Missas ipsorum singulorum trium dierum, & offerat, & eat ad sacrosanctam communionem ipsa die qua ordalium examinari debet: & iuret quod iure publico sit innocens illius accusationis antequam ad ordalium veniat. Et si iudicium aquæ frigida sit, tunc mergatur vna vlna & dimidia in fune. Si ferrum calidum sit, tres noctes transeant antequam inquiratur, & videatur manus eius, & prosequatur omnis homo compellationem suam præ iuramento, sicut supradictum est, & sint vterque ieiuni ex præcepto Dei & archiepiscopi; & non sint in alterutra parte amplius quam in alia: & hoc sit vtrobique duodecim homines. Si autem accusatus homo maiorem defensionem habeat quam duodecim hominum, sit ipsum ordalium fractum in eo, nisi recedere velint ab illo.

VIII.

De ordalio præcipimus in nomine Dei, & præcepto archiepiscopi, & omnium episcoporum meorum, ne aliquis intret ecclesiam postquam ignis infertur vnde iudicium calefacere debet, præter presbyterum & eum qui ad

iudicium iturus est. Et sint mensurati nouem pedes a staca vsque ad mercam, ad mensuram pedum eius qui ad iudicium ire debet. Et si aquæ iudicium sit, calefaciat donec excitetur ad bullitum, & sit alferum ferreum, vel æreum, vel plumbeum, vel de argilla, & si *ansealt tybla* sit, immergatur manus post lapidem, vel examen vsque ad *uuyrste*, & si triplex accusatio sit, vsque ad cubitum. Et quando iudicium paratum erit, ingrediantur ex vtraque parte duo homines, & certi sint vt ita calidum sit, sicut prædiximus, & introeant totidem ex amba parte, & consistant ex vtraque parte iudicii de longo ecclesiæ, & sint omnes ieiuni, & ab vxoribus suis se continuerint ipsa nocte, & aspergat presbyter aquam benedictam super eos omnes, & humiliant se singuli ad aquam benedictam, & det eis omnibus osculari textum sancti euangelii, & signum sanctæ Crucis. Et nemo faciat ignem diutius quam benedictio incipiat, sed iaceat ferrum super carbones vsque ad vltimam collectam: postea mittatur super staplas, & non sit illic alia locutio quam vt precentur sedulo Deum Patrem omnipotentem, vt veritatem suam in eo manifestare dignetur: & bibat accusatus aquam benedictam, & inde conspergatur manus eius qua iudicium portare debet, & sic adeat. Nouem pedes mensurati distinguantur inter ternos. In primo signo secus stacam teneat pedem suum dextrum. In secundo transferat dextrum pedem, in tertium signum, quando ferrum proiciet, & ad sanctum altare festinet, & insigilletur manus eius, & inquiratur die tertia si munda vel immunda sit intra sigillationem, & qui leges istas fregerit, sit ordalium, id est iudicium vel examen, fractum in eo, & reddat regi centum viginti solidos V vitæ.

IX.

Qui aliquid emit, emat cum testibus: & si appellandum inde sit, recipiat hoc venditor suus a quo emit, sit liber, sit seruus, sit quod sit: & non fiat aliqua negotiatio, vel forensis actio die dominica. Si quis hoc præsumat, perdat ipsum capitale, & emendet overhirnessam meam.

X.

Qui falsum iuramentum iurabit, & conuictus inde fuerit, nunquam postea iuramento dignus sit, nec in sanctificato atrio aliquo iaceat, si moriatur, si non habeat epi-

ANNO
 CHRISTI
 928.

scopi testimonium in cuius diœcesi sit, quod pœnitentiam exceperit: & presbyter hoc referat episcopo infra triginta noctes, vtrum ad emendationem & satisfactionem venerit. Si non faciat hoc, componat sicut episcopus ei concedet.

Totum hoc institutum & confirmatum est in magna Synodo apud Greateleyam, cui archiepiscopus Vulfelmus interfuit, & omnes optimates & sapientes quos Athelstanus rex congregare potuit.

XI.

Episcopo iure pertinet omnem rectitudinem promouere, Dei videlicet ac sæculi. In primis debet omnem ordinatum Dei instruere, quid ei iure sit agendum, & quid sæcularibus iudicare debeant. Debet etiam sedulo pacem & concordiam operari cum sæculi iudicibus qui rectum velle diligunt, & in compellationum adlegiationem docere, ne quis alii perperam agat in iureiurando vel in ordalio.

Hæc ex
 manuscri-
 pto Iorna-
 lensi.

Nec pati debet aliquam circumuentionem iniustæ mensuræ, vel iniusti ponderis: sed conuenit vt per consilium & testimonium eius, omne legis scitum, & burgi mensura, & omne pondus, ponderis sit secundum dictionem eius institutum, valde rectum.

Ne quis proximum suum seducat, pro quo decidat in peccatum. Et semper debet Christianus prouidere contra omnia quæ prædicta sunt; & ideo debet se magis de pluribus intromittere, vt sciat quomodo grex agat quem ad Dei manum custodire suscepit, ne diabolus eum laniet, nec malum aliquid superfeminet.

Nunquam enim erit populo bene consultum, nec digne Deo conseruabitur, vbi lucrum impium & magis falsum diligitur. Ideo debent omnes amici Dei quod iniquum est eneruare, quod iustum est eleuare: non pati vt propter falsum & pecuniæ quæstum se forisfaciant homines erga vere sapientem Deum, cui displicet omnis iniustitia.

Christianis autem omnibus necessarium est vt rectum diligant, & iniqua condemnent, & saltem sanctis ordinibus euecti, iustum semper erigant, & praua deponant. Hinc debent episcopi cum sæculi iudicibus interesse iudi-

Episcopi
 debent in-
 teresse sæ-
 cularibus
 negotiis.

ciis ne permittant, si possint, vt illius aliqua prauitatum germina pullulauerint.

Et sacerdotibus pertinet in sua diœcesi, vt ad rectum sedulo quemcumque iuuent, nec patiantur, si possint, vt Christianus aliquis alii noceat, non potens impotenti, non summus infimo, non prælatus subditis, non dominus hominibus suis, vel seruis aut liberis molestus existat. Et secundum episcopi dictionem, & per suam mensuram conuenit, vt serui testamentales operentur super omnem sciram cui præest.

Et rectum est, vt non sit aliqua mensurabilis virga longior quam alia, sed per episcopi mensuram omnes institutæ sint, & exæquatæ per suam diœcesim. Et omne pondus constet secundum dictionem eius: & si aliquid controuersiarum interfit, discernat episcopus.

Et vniuscuiusque domini necesse proprium est, vt compatiatur, & condescendat seruis suis, sicut indulgentius poterit, qui a Domino Deo empti sunt, æque cari seruus & liber, & omnes eodem precio redemit: & omnes sumus Dei necessario serui: & sic iudicabit nobis, sicut ante iudicauimus eis quibus iudicium super habuimus in terris.

XII.

Singulis quoque diebus Veneris decantent omnes Dei ministri in omnibus cœnobiis seu maioribus ecclesiis quinquaginta psalmos pro ipso rege, & omnibus ei audientibus, nec non aliis quibuscumque promerentibus.

Vnicuique etiam qui voluerit fas esto, si quid criminis ei imponatur, iam compensare, ni in lustrationis diebus (quas *Gang-dages* vocant) sit commissum: & deinceps res se habeat sicut prius.

XIII.

Regis vveregildum est cum Anglis in iure publico, triginta millia Thrimsa, id est Trium. Quindecim millia Thrimsa sunt de vvera. Et quindecim millia Cynedomas, id est regie censuræ. Ipsum natale eius precium pertinet cognationi: & Cynebot ipsius terræ nationi.

Archiepiscopi & * comitis vveregildum est quindecim millia Thrimsa.

Episcopi & * aldremanni octo millia Thrimsa.

Messe-

* Quem
ducem
nunc vo-
cant.
* Qui
nunc co-
mes dici-
tur.

ANNO
CHRISTI
928.

Messetheines & vvoruldtheines, id est presbyteri & sæcularis Taini, duo millia Thrimfa.

Hæc immediate sequuntur præcedens capitulum de vveregildis, in regio codice.

* id est,
lege

ALIVANDO fuit in Anglorum * laga quod populus & leges consilio regebantur, & tunc erant sapientes populi, magni prorsus nominis & precii: comes & villanus, tainus, & alius, singuli pro modo suo.

Et si villanus excreuisset vt haberet plenarie quinque Villanus. hidas terræ suæ propriæ, ecclesiam & coquinam, timpanariam, & ianuam & sedem, & funder notam in aula regis, deinceps erat taini lege dignus.

Et si tainus ascendisset vt seruiret regi, & equitatus sui Tainus. vice fungeretur in familia sua, si tunc habeat tainum qui ad vt vvaram regis quinque hidas haberet, & in aula regis domino suo seruiret, qui tertio venisset in nuntium eius ad regem, iste poterat deinceps iurare pro domino suo in magna necessitate, & accusatorem eius recte admallare vbicumque opus esset. Et qui sic promotum hominem non habet, ipse causam suam superiuret vel amittat.

* id est,
mercator

Et si tainus prouehatur ad consûlatum, sit postea dignus rectitudine comitis & honore: & si * massere ascenderet vt ter magnum mare transfretaret, per proprium negotium suum fuit deinde taini dignus rectitudine.

Et si scholaris profecisset in doctrina, cur ad sacros or- Scholaris. dines pertransiret, & Christo Domino ministraret, erat denique dignitatis & pacis dignus, quanta pertinebat super illud, nisi foris faceret cur ipsius ordinis officio non vtatur.

Et si eueniret vt ordinatus vel alienigena disturbaretur Ordinatus. alicubi verbis vel operibus, tunc pertinebat regi & episcopo hoc emendare quam citius possent.

* id est,
rustici
æstima-
tio.

* Ceorles vveregildum est in mircenorum laga 200. sol. Taini vveregildum est sexies tantum, id est, duodecies centum solidi.

Regis simplum vveregildum est sex tainorum, vveregildum in mercenorum laga, hoc est, triginta millia sceatta, id est, totaliter centum viginti libræ. tantum est de vveregildo, sed pro regni dignitate debet addi tantumdem in kenegildo. Ipsam vveram debent habere pa-

Concil. Tom. 25.

E

rentes eius, & eius emendationem ipsius terræ populis.

ANNO
CHRISTI
928.

* *Tvvelshindes* hominis iusiurandum, contra valet iusiurandum sex villanorum, quia si hvvelshindus homo vindicari debet, plene vindicaretur in sex ceorlis, & eius vveregildum est sex ceorlorum vveregildum.

* qui
1200. solidis æstimatur.

Presbyteri
Missæ.

Missæ presbyteri & sæcularis taini iusiurandum in Anglorum lege reputatur æque earum, & pro septem ordinibus ecclesiæ, quo sacerdos per Dei donum ascendit vt haberet, taini rectitudine dignus est.

De septem
ordinibus
ecclesiæ
compensandis.

I. **S**EPTEM sunt dona sancti Spiritus, & septem gradus ecclesiæ & sanctorum ordinum, & septies in die laudes Deo canendæ sunt ab omni ecclesia. Et omnibus amicis Dei recte pertinet vt sanctam ecclesiam diligant & honorent, & Dei ministros pacificate custodire gaudeant, & qui eos nocebit verbo vel opere, septies emendet secundum quod factum sit, & secundum ordinem, si Dei misericordiam habere velit, quia sanctificationes & ordines, & Deo dicatas domos, semper debent pro timore Dei diligenter venerari.

2. Et ad ordinis emendationem, si ordinatus occidatur, supra rectam vveram primus gradus emendetur vna libra, & digna pœnitentia sedulo perquiratur.

3. Et ad emendationem ordinis, si vitæ sit amissio, super rectam vveram in secundo gradu duæ libræ reddantur cum Deo digna pœnitentia.

4.

5. Et ad emendationem ordinis, si plena infractio fiat, super rectam vveram in quarto gradu quatuor libræ reddantur cum pœnitentia.

6. Et ad emendationem ordinis super rectam vveram in quinto gradu quinque libræ componantur cum idonea pœnitentia.

7. In sexto gradu sex libræ reddantur cum pœnitentia.

8. Et ad emendationem ordinis, septimo gradu infracto, septem libris super rectam vveram emendetur cum iniuncta pœnitentia.

9. Et ad ordinis * infracta de pace digne componatur * ^{deest} ^{emenda-} ^{tionem} secundum factum. Semper enim debet iudicium factum, & moderatio secundum mensuram pro Deo & sæculo

STEPHANI PAPÆ VII. VITA. 35

ANNO
CHRISTI
928.

feri, & de emendatione ordinis vna pars episcopi, secunda sit altari, tertia societati. *Vide hæc supra sub titulo, De sacris ordinibus compensandis.*

Et in Concilio episcoporum Londoniensi, cap. 12. sic habetur de congildonibus.

* sodali-
tium
* male de-
dit.
* lego
vnum

Et diximus etiam omnibus illis qui in nostram * gildscyr-
ram vadium * dederunt, si contingat * eum mori, om-
nis congildo det vnum panem & companagium pro ani-
ma eius, & cantet vnum quinquagenarium psalmorum,
vel perquirat cantandum infra triginta noctes. *Iornalensis.*

VITA

STEPHANI PAPÆ VII.

ANNO
CHRISTI
929.

STEPHANVS natione Romanus, Theudemundo pa-
tre genitus, huius nominis septimus, subrogatus est
Leoni sexto, anno Domini D C C C C X X I X. tempore
Constantini & Romani imperatorum orientalium. Qui
dum sedisset annos duos, mensem vnum, & dies quindecim,
ex hac vita migravit. Huius tempore Henricus rex
Germaniæ lanceam ex clavis Christi confectam, a Rodul-
pho rege Burgundionum, precibus, precio & minis obti-
nuit, eamque successoribus ad defensionem imperii reli-
quit. Reges Northmannorum & Abroditarum ad Chri-
stum conuertit. *Sigebertus.*

VITA

IOANNIS PAPÆ XI.

ANNO
CHRISTI
931.

IOANNES patre Sergio pseudopontifice ex scorto Maro-
zia prognatus, Vvidonis Tusciæ marchionis & Maro-
zia matris potentia in locum Stephani intruditur, anno
Christi 931. tempore Constantini & Romani imperato-
rum orientalium, quo ipse nondum per ætatem tantæ di-
gnitatis capax esse potuisset, etiamsi nullum aliud impe-
dimentum obstitisset. Arraldus ex monacho Rhemensis
archiepiscopus electus, vir sanctissimus post puerum

Ioannes
XI. quando
& qua ra-
tione pon-
tificatum
inuaferit.

Concil. Tom. 25.

E ij